

De samenstelling van de kandidatenlijsten van de Volksunie voor de parlementaire verkiezingen van 7 november 1971

door W. AUGUSTIJNEN

Direkteur Dosfel-Instituut.

★

Inleiding.

Bij de samenstelling der kandidatenlijsten van een politieke partij ten behoeve van de parlamentsverkiezingen, zijn uiteraard een aantal factoren betrokken, zoals statuten i.v.m. de lijstsamenstelling, algemene optie van de partij, en dergelijke.

Daarom hebben wij gemeend in een eerste hoofdstuk de statuten van de Volksunie terzake te moeten toelichten, wat betreft hun draagwijdte en bedoelingen.

Vervolgens worden behandeld: de opties van de partijleiding i.v.m. de kandidaturen, de eigenlijke lijstsamenstelling (arrondissementeel en nationaal) en tenslotte de provinciale en nationale coöptaties voor de Senaat.

I. De statuten van de Volksunie i.v.m. de lijstsamenstelling.

1.1. Teneinde een gefundeerd inzicht te hebben in het tot standkomen van de lijsten, is een bespreking van de Volksuniestatuten in dat verband noodzakelijk.

De democratische structuur van de Volksunie op verschillende niveaus (van laag naar hoog: afdelingen, arrondissementsraad, arrondissementsbestuur, partijraad, partijbestuur) maakt het mogelijk dat de verschillende bestuurslichamen mekaar kunnen controleren i.v.m. de samenstelling van de lijsten. De lijstsamenstelling verloopt in grote trekken aldus:

- de modellijsten worden opgesteld door de arrondissementsbesturen (een eerder beperkte groep gemandateerden van de arrondissementsraad). Deze lijsten moeten echter door de arrondissementsraad (bestaande uit delegaties van de afdelingsbesturen, om de twee jaar door hun leden verkozen) met twee derde meerderheid worden aangenomen, na een tweede (onbesliste) stemronde met de helft. Indien de modellijsten van het arrondissementsbestuur worden verworpen, wordt gestemd per kandidaat. Kandidaturen kunnen op dat ogenblik gesteld worden met 5 handtekeningen. Nadat deze lijsten aldus door de arrondissementsraden zijn samengesteld worden zijn onderworpen aan de Partijraad (hoogste orgaan van de partij en samengesteld uit afgevaardigden van de arrondissementen);
- het Partijbestuur (verkozen door de Partijraad) kan voorstellen aan de Partijraad om deze lijsten te wijzigen. Dit gebeurt met een gewone meerderheid. (Partijraad : bestaande uit afgevaardigden van de arrondissementen + nog een deel gecoöpteerden).

Te vermelden valt nog dat de uittredende mandatarissen van een beschermingsclausule genieten met een twee derde meerderheid. Er zijn dus 66 % van de stemmen nodig om een uittredend mandataris te wippen op het niveau van de arrondissementsraad. De Partijraad kan de beslissingen van de arrondissementen verbreken met gewone meerderheid.

Dit zijn zowat de hoofdlijnen i.v.m. de statuten die gekenmerkt zijn door :

- de mogelijkheid voor een niet te grote groep (arrondissementsbestuur) met de nodige soepelheid te kunnen manoeuvreren ;
- de controle en inspraak van de basis via hun vertegenwoordiging van de democratisch verkozenen in de partij (arrondissementsraden en -besturen);
- de mogelijkheid van een nationale correctie (via de Partijraad).

Er is geen poll zoals in andere partijen omdat het ledenaantal van de Volksunie te klein is in verhouding tot het totaal van haar kiezers. Aldus zou een té kleine groep de lijstvormingen kunnen beïnvloeden. De getrapte vertegenwoordiging zoals ze nu bestaat, biedt wel mogelijkheden om ondemocratische beslissingen goed te maken.

II. Opties van de partijleiding i.v.m. lijstensamenstelling.

Deze opties zijn sinds haar opgang dezelfde gebleven, maar kwamen bij deze verkiezingen nog sterker naar voor. Volgende doelstellingen kunnen hierbij vooral vermeld :

1. *De kwaliteit van de verkiesbare kandidaten opvoeren*, zodat een groep van technisch goed-gespecialiseerde parlementsleden in het parlement aan de partij het noodzakelijke aanzien zou verlenen.

2. *De verjonging van de parlementsleden*, opdat het noodzakelijke dynamisme zowel in Kamer als Senaat niet zou verzwakken.

3. De pogingen om zoveel mogelijk *geschikte vrouwelijke kandidaten* op de lijsten te plaatsen.

4. Een streven om van de lijsten een zo *getrouw mogelijke afspiegeling* te maken van de geografische en menselijke gegevens van de streek. Hierbij komt het streven naar het integreren van *populaire kandidaten*.

5. Tenslotte wordt bij de samenstelling van de Volksunie-kandidatenlijsten rekening gehouden met de *vlaamse overtuiging* en de *vlaamse reflex* van de mogelijke nieuwe kandidaten.

III. Verloop van de lijstensamenstelling op arrondissementeel en nationaal vlak.

We behandelen deze lijstsamenstelling per arrondissement in alfabetische volgorde en geven telkens de ontwikkeling op arrondissementeel en nationaal vlak aan.

1. *Arrondissement Aalst :*

Vermelden we hier dat de modellijsten, zoals door het arrondissementsbestuur opgesteld, werden aanvaard door de arrondissementsraad, zij het dan met een nipte meerderheid.

Van Leemputten, kamerlid, behaalde de helft van de stemmen, terwijl senator Diependaele nipt verkozen was met de $\frac{1}{3}$ -clausule.

2. *Arrondissement Antwerpen :*

In Antwerpen werd de modellijst van het arrondissementsbestuur door de arrondissementsraad aanvaard. Veranderingen waren hier : het aftreden van senator Ballet, die als eervol afscheid de laatste plaats op de Senaat aanvaardde. Nieuwe kandidaturen waren deze van Hector De Bruyne, directeur van een financieel-economisch dagblad voor de eerste plaats, en G. Bergers, gemeenteraadslid, voor de eerste plaats-

vervanging. Vermelden we nog dat voor de Kamer de heer A. De Beul, gemeenteraadslid te Wilrijk, als vijfde op de Kamer werd gerangschikt en tevens de eerste plaatsvervanging kreeg toegewezen.

Op de Partijraad echter werden deze lijsten dan gewijzigd: De Beul (Kamer) behield de vijfde plaats maar de eerste plaatsvervanging werd toegewezen aan de heer W. Lens, advocaat en gemeenteraadslid te Antwerpen, dit in akkoord met de heer A. De Beul.

Op de Senaatslijst werden de eerste twee plaatsen van de modellijst ongewijzigd goedgekeurd, met dien verstande dat senator Roosens ten laatste na twee jaar ontslag neemt.

De heer Ver Berne, advocaat en burgemeester van Schilde, kreeg de derde plaats en werd tevens eerste plaatsvervanger. De heer Bergers werd zodoende tweede plaatsvervanger.

3. Arrondissement Brugge :

De enige wijziging op de verkiesbare plaatsen was de aanduiding van de heer G. Van In als eerste plaats op de Senaat, in vervanging van de heer R. Declercq uit Knokke.

Deze lijsten werden zowel op het niveau van de arrondissementsraad als van de partijraad goedgekeurd.

4. Arrondissement Brussel :

De modellijst van de Kamer, opgesteld door het arrondissementsbestuur, werd hier gewijzigd als volgt: de twee uittredende kamerleden Anciaux en De Facq bleven op hun plaats staan. Derde kandidate werd Lea van den Brande, lerares; vierde werd Johan Laeremans, ondervoorzitter van de Volksunie en op de vijfde plaats treffen we aan de heer P. Peeters, bedrijfsleider.

Op de laatste plaats fungeerde dan de heer J. Valckeniers, burgemeester van Schepdaal, die tevens als eerste plaatsvervanger werd aangeduid.

De Senaatslijst bleef ongewijzigd: lijsttrekker L. Claes werd gevolgd door de heer B. Maes.

5. Arrondissement Dendermonde :

In dit arrondissement waren er aanzienlijke moeilijkheden met de lijstvorming. Het wegvallen van kamerlid De Commer en een gebrek aan organisatie had tot gevolg dat een onvolledige arrondissementsraad een lijst opstelde met als lijsttrekker de heer Braeckman, voorzitter COO te Wetteren. (De modellijsten, zowel van Kamer als van Senaat, werden door de arrondissement totaal veranderd.)

Hiertegenover heeft de Partijraad dan gereageerd door het opstellen van een nieuwe lijst voor de Kamer en voor de Provincie.

Lijsttrekker voor de Kamer werd veearts-dokter Aviel Geerinck, tevens burgemeester van Zele, terwijl als eerste plaatsvervanger advokaat Keldermans uit Buggenhout fungeerde.

Voor de Senaat was de voornaamste wijziging de aanduiding van M. Coppieters als eerste plaatsvervanger.

6. *Arrondissement Gent :*

In Gent was er een wijziging van de modellijst door het arrondissementsbestuur. Senator Baert en kamerlid Wouters verwisselden : Baert ging als lijsttrekker naar de Kamer, Wouters werd lijsttrekker op de Senaat. De heer L. Elaut trok zich terug op de tweede plaats.

Deze oplossing werd door de Partijraad integraal goedgekeurd.

7. *Arrondissement Hasselt :*

Hier werden de modellijsten zowel door de arrondissementsraad als door de partijraad aanvaard.

8. *Arrondissement Ieper :*

Geen moeilijkheden. De modellijsten werden door beide bevoegde partij instanties ongewijzigd aanvaard.

9. *Arrondissement Kortrijk :*

Zelfde opmerking.

10. *Arrondissement Leuven :*

Hier werden de modellijsten van het arrondissementsbestuur eveneens aanvaard. Op te merken feit : de twee lijsttrekkers van 1968, professor Verduyn en professor Van Paemel, trokken zich beiden op de tweede plaats terug. Lijsttrekkers werden W. Kuijpers, leraar, en M. van Haegendoren, aftredend senator.

11. *Arrondissement Mechelen :*

Hier werden de modellijsten van het arrondissementsbestuur door naamstemming per kandidaat veranderd. De aldus goedgekeurde lijsten zagen er uiteindelijk uit zoals in 1968 : de lijsttrekkers bleven dezelfde, ook de tweede plaats op de Kamer en de eerste plaatsvervanger bleven ongewijzigd.

De modellijst van de Senaat werd goedgekeurd, met uitzondering van de eerste plaatsvervanging die aan Turnhout toekwam (de heer Van Houtven).

12. *Arrondissement Oostende-Veurne-Diskmuide :*

De modellijst van het arrondissementsbestuur, waarop de heer Van Steenkiste als tweede kandidaat en de heer J. Vandemeulebroucke als

eerste plaatsvervanger fungeerden, werden precies in het omgekeerde gewijzigd.

De heer Van Steenkiste werd eerste plaatsvervanger, Vandemeulebroucke tweede op de Kamerlijst.

Op de Senaatslijst werd de heer Bruynooghe als eerste plaatsvervanger aangeduid.

In de arrondissementen *Oudenaarde* en *Roeselaere* werden de modellijsten telkens door de arrondissementsraden en partijraad goedgekeurd.

15 Arrondissement *St-Niklaas* :

Hier werden ook de modellijsten door de bevoegde instanties goedgekeurd. Te vermelden valt dat mevrouw N. Maes tegelijkertijd tweede op de Kamerlijst en als eerste plaatsvervangster fungeerde.

16. Arrondissement *Tongeren-Maaseik en Turnhout* :

Hier werden de modellijsten eveneens ongewijzigd goedgekeurd. Voor Turnhout werd de eerste plaatsvervanger op de Senaat toegekend aan een kandidaat van dat arrondissement.

IV. De provinciale senatoren en de nationale coöptatie.

Volgens de statuten moeten provinciale en nationaal-gecoöpteerde senatoren aangeduid worden door de Partijraad op voorstel van het Partijbestuur. De aanduiding van provinciale senatoren wordt vaak gebruikt om interessante kandidaten, die door het spel van de apparentering niet werden herkozen, toch in de Senaat te brengen.

Onder meer was dit het geval met West-Vlaanderen, waar senator *Persijn*, toevallig niet verkozen te Roeselare ondanks het succes van de Senaatslijst, via de provinciale aanduiding werd verkozen.

Zo werden ook in Brabant senator van Haegendoren (voorheen nationaal gecoöpteerd) en in Limburg Gerard Slegers (net gezakt ondanks 21.000 voorkeurstemmen) als provinciaal senator verkozent.

Voor Antwerpen werd ondervoorzitter en uittreidend senator *Bouwens* herkozen, terwijl voor Oost-Vlaanderen een gans bijzonder probleem werd opgelost. Door de — achteraf onjuist gebleken — berichten over de verkiezing van de eerste vrouwelijke Volksunie-parlementaire, N. Maes, werd een lang betracht Volksunie-objectief — de behoorlijke vertegenwoordiging van de vrouw in de partij — onverwacht doorbroken. Daarom besliste de Partijraad, op voorstel van het Partijbestuur, M. Coppieters aan te duiden als provinciaal senator zodat mevrouw N. Maes, als eerste Volksunie-vrouw, toch in de Kamer kon komen.

Blijven tenslotte de *nationale coöptaties*. De Partijraad had oorspronkelijk professor L. Elaut (Gent) en G. Slegers (Limburg) aangeduid maar door de benoeming van Slegers in de provincieraad van Limburg kwam er een plaats vrij. Op te merken valt dat het Partijbestuur ten andere voor nationale coöptaties zich strak aan het principe hield dat deze nationale coöptaties moeten dienen om verruimingskandidaten met een hoge nationale impact en grote deskundigheid op de lijst te krijgen.

In dat opzicht viel de keuze op L. Elaut (hoger vermeld) en R. Vandezande, erevoorzitter van het VVO en deskundige i.v.m. de problemen en beroepsbelangen der nederlandstalige ambtenaren in rijksdienst (1). Als dusdanig betekent deze coöptatie een verruiming en een aanwinst van een belangrijk specialist.

Slotbeschouwingen.

De Volksunie is erin geslaagd van zowel bij de lijstvorming als achteraf bij de provinciale en nationale coöptaties een aantal van haar doeleinden door te zetten. We vermelden hier nog even kort de voornaamste resultaten :

1. Het doorvoeren van verjonging en vernieuwing in de Kamer : W. Kuijpers (34) kamerlid Leuven, A. De Beul (34) kamerlid Antwerpen, mevrouw N. Maes (30) kamerlid St-Niklaas. Door de verkiezing van deze jonge kandidaten zal de VU fractie in de Kamer, samen met de nieuwe verkozenen F. Baert, uittredend senator en eminent jurist, en A. Geerinck (Dendermonde), aanzienlijk vernieuwd en verjongd zijn.

Ook in de Senaat kan men van verjonging spreken en van de aantrek van specialisten : H. de Bruyne, M. Coppieters, G. Slegers, Van Elsen, R. Vandezande, G. Van In.

2. Het inbrengen van de vrouw op verkiesbare plaatsen : zie mevrouw Maes te St-Niklaas, mevrouw van Tieghem (eerste plaatsvervangster Roeselare), mevrouw van Vlaanderen (tweede Senaat Brugge), mevrouw Lea van den Brande (derde Kamer Brussel — deze zetel ging door de apparentering naar het arrondissement Nijvel, waar de partij geen lijst had).

3. De verruiming van lijsten met interessante nieuwe kandidaten uit diverse kringen (onder meer G. Slegers (arbeiderswereld), N. Maes

(1) Hier weze volledigheidshalve opgemerkt dat het bericht in sommige kranten, in verband met het aanbod tot coöptatie aan de heer W. Kunnen, niet met de waarheid strookt.

(cultuur en vormingswerk, gezin), A. De Beul (ruimtelijke ordening), W. Kuijpers (jeugd en onderwijs).

4. Bij de provinciale verkiezingen en de nationale coöptatie het aantrekken van mensen met een grote deskundigheid en nationale impact, die aan de Volksunie nieuwe slagkrachten kunnen en zullen geven.

Wij menen aldus te kunnen besluiten dat de lijstsamenstelling volkomen statutair correct is gebeurd en dat de voorziene inspraak van de kaderleden en besturen tot een lijstsamenstelling heeft geleid die voor de partij positieve resultaten heeft afgeworpen.

